URTARRILLA
23
Eguena
Bilbao, 1936

Euzkadi

ARPIDE-SANEURIJA
Bilbao'kua ... ... 9,00 ...
Bilbao'atazkua ... 11,25 ...
Idazki-itunmena ... 62,00 ...
Atzeŕijetakuak ... 112,50 ...
Beldayen itunduba

XXV urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17,1.° || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 7.201 zenbakija

Belen'go larrosak

(Azkena)

Josu Miren eta Joseba'gaz, Erbeketxu'ren zorijona...! Ango bakia, ango matasuna, ango zorijona...!

Eta neskato samuŕ arek, bere bijotza Jaumatasunez ondo sututa ebalarik, txabola zoruntsuban otsein-bixitza apala egitia erabagi eban. Etxia atondu, eŕopak garbitu, janarijak geŕtau ta abar egiñaz Sendi-deunaren otsein zintzua ixan gura ixan eban Miren Neskutzak baña, emakume zintzo-zintzua zalako, bere etxeko zeregiñak bere-eskuz egin gura ixan ebazan; Jaungoikua'ren gurarija ori zalako, ta enparau emakumiak euren sendijakaz biaŕ dan lez ondo arduratzen ikasi egijen be, bere sendiko lan gustijak berak bakaŕik egitia gura ixan eban.

Eta asmu oŕegaz, neskato-samuŕari, begi gozoz begiratuta berba-legunez esan eutson.

—Neskato on ori, geuganako donan ongure ta matasunagatik, bijotzez eskaŕtuten aut... Eure geuganako maŧasuna aintzat artzekoa don ixan be-ta... Baña, olan da be, maŧe-maŧero jakinerazoten dunat, neure sendiko zeregin gustijak Jaungoiko gure Jauna lagun dodala, neure eskuz egin gura dodazala... Olan, onbidezko laŕosa edeŕak diran matasunaren eta apaltasunaren usain gozo-onuragaŕija, aingeru-egoz ludi gustijan zabalduta, gixon-emakume gustijari zeruko—bidian zelan ibili biaŕ diran egiñenakaz erakusteko eretija ixan dagidan be... Ganera baŕiz, eure artaldia geugatik bertan-bera itxitia, ezetara be eneuken gura... Beraz, ontxe nai gero, euretzat onduen ixango dan ordu egokijan, eure ardi zurijakaz batera bixi ixaten juan aditeke... Eure aŕtalde edeŕa jaboten mendi-galuŕeratu aditeke ba...

Erbeketxu'k baña, Neskutza'ren esanak buru-makuŕ entzun ebazanaŕen, bere asn van atzerakadatxu bat be ezeban egin.

Eta, bere begi-urdiñak negaŕez ezotuta ebazalarik, baŕiro be Sendi-deuna'ren otseña ixateko asmua ageŕtu eban.

—Laŕegi ez adi estutu neskato...—Neskutzak maŧasun geyagogaz esan eutson—. Guk ontxe emongo dogunazan iru gauza bijotzez maŧetu ta jabon ezkero, mendi-galuŕian eure ardijakaz azala be, ementxe geugaz egonda lez ludiko eure ordu-egunak igaro eikezalako...

Eta berbak amaŧutiaz batian, Miren Neskutzak bulaŕera eskuba eruanaz, laŕosa edeŕ bat emon eutson; garbitasunaren ezaugaŕi zan laŕosa zuri-zuri edeŕa zan. Ume-Jaungoikuak baŕiz, bere bijotzeko maŧasunik bero ta gozoenaz arnasa gozua espanetaratuta, laŕosa goŕi edeŕa soŕtu eban; maŧasunaren ikuŕa eban laŕosa bikaña zan. Laŕosa au, neskatiilatxubaren bijotzian miragaŕiro iraŕita geratu zan. Eta Joseba deunak, auts-margodun lora maŧagaŕi bat esku zabalez emonagaz, irugaŕen bezuza bijotz on-onez egin eutson. Apaltasunaren lora txukuna zan.

Eta, aŕtzain-neskato samuŕa, Sendi-deunak emoniko laŕosa edeŕakaz benetan poztuta zalarik, lengo aingeru zurija bide lagun aŕtuta, mendija-gora abijau zan; Neskutza'ren esanak beteŧuteko uste osoz...

Eta, antxe mendi-galuŕian Sendi-deunari adi-adi zala, baŕijen-baŕi artzain-bixitza apalian gogo-onez jaŕita, Garbitasuna, Jaumatasuna ta Apaltasunaren laŕosa edeŕak bere bijotzian maŧe-maŧero jaboten ebazalarik, zorijontsu-zorijontsu bixi ixan zan; iru onoimen bikain-bikain oŕek, berak alan gura-ta, Sendi-deunagaz lokaŕi-gozoz estutu ebelako...

Egunoro baŕiz, neskatua ardi-zurijen atzian joranez ebilan bitaŕtian, uŕe-txindoŕ lirain batek, goiz-ikuntzaren ozkiŕi gozaruan uŕe-mokoz abesti edeŕak lora aŕtian abestuten eban.

Laŕosa bat, laŕosa bi, iru laŕosa
Belengo txabolan eundaz laŕosak.
Garbitasuna, Jaunmatasuna, Apaltasuna
onoimenetan on-bikañenak...

—Uaŕa: Oraintsubengo neure idazlanari, irarkolako-mutilak, azken-inguruban leŕo bat edo beste jan eutzoezan. Ara imiñi-barik zer itxi eben.

"Eta une zoragaŕi atan, Erbeketxu'ren bijotza, maŧasun-gozoz bete zan, maŧasunez ase ta bete egin zan. Eta orduan Ume Jaungoikuaren ezpan bigunetan, baŕe gozo-gozua loratu zan...

Argiŧalduriko beste ipuñak be, baten baño geyagotan irarkolako akatzakaz argiŧalduak ixan dira; eta olan dala be, gauŕ-aŕte okeŕ-zuzentzarik egiŧerik bururatu be etxat egin. Gauŕtik baña, aizkide baten aolkuz, idazlanetan ikusiko dodazan akatzak, anditxuak ixan ezkero beintzat, zuzentzen alegin-duko naz. Idazlanak, osuak ixan daŧezan be...

MAÑARIKO.

¡Osasundun gixona, zoro etxeratu dabe!

(IPUÑA)

Beŕmeo'tik uŕe-uŕe dan eŕitxu txiki baten Benantzio ta Eulali senaŕ-emastiak bixi ziran.

Biximodu aztuntxuba eban Eulali'k, bere senaŕak aŕdauari emotzanik auŕera. Alan da be, aste baŕuban ezeben gora-berarik ixaten, baña bein igandera ezkero Benantzio gustiz galduten zan.

Ekandu zaŕa da baseŕitaŕen aŕtian igandetako mus-aldi ta lauretakotxuba, baña neuŕijan... Benantzio'k, ezeukan iñoiz neuŕirik, olan, ba, iluntze oŕduko beraz ixaten eban igandetan "lebatza".

¡Zenbat bidaŕ esaten eutsen Eulali'ri bere auzokidiak txindija zetan emoten eutsan igandetan Benantzio'ri...!

Baña Eulali'k iñuanez baŕdin zan, txindija emon nai emon ez.

Igandian ezeukan Benantzio'ri apaŕija geŕtau biaŕik, ezta ogerako itxaroterik, bere gelako oia, ta aŕdauak gorantz egingo eutzanerako "kankaŕo" biribila itxi-ezkero naikua ixaten eban.

Onez ganera atepian giltza itxi biaŕ ixaten eutsan, ba Benantzio etxera oŕduko beti ziran amaikak edo amabijak aldia.

—¡Oŕatiño Benantzio edari on-onekua zan! Bein moskoŕtu ezkero ezeukan iñori kalte egiteko asmorik, eta bai abestu eta zantzuak jauŕtiteko gogo ona.

Baña bere ona ixateak eŕiko umian aŕteko jolasguria soŕtu eban, eta Benantzio ikusten eben bakotxian bere atzetik iŕika juaten ziran.

Igande iluntsi baten otura ebalez ene Benantzio gixagaxua moskoŕtu zan. Benantzio'k, "bosiuari" zaletasun aundija eutsan, eta au ikusijan edaritegijan eguazan gastiak bere lepotik iŕi egin guran, jolastu be gura eben. Eta ona emen gastion asmua.

Gaste aretatik bat "bosio,,'ko esku-laŕu edo guantiak ipiñita jaŕi zan Benantzio'ri deika. Benantzio, be, atzerantzik egin-barik geŕtau zan, eta berialaxe esku-laŕuak ipini be.

Baña Benantzio'n lepotik iŕi egin guran, beran auŕka geŕtau zanak bere esku-laŕuak "lustre" baltzagaz ezaŕita ipiñi ebazan, eta asi ziran ukubilketan.

Ene Benantzio'n aŕpegija "Indija,,'ko baltzana baño, be, baltzago lasteŕ geratu zan. Edaritegijan egozan gastiak gaŕnua darijola baŕiak ito-biaŕez egozan, eta ene Benantzio poz-pozik usterik aren baŕiak bere "bosio" garaitzari zuzendurikuak zirala-ta.

¡Ez ekijan gixaxo andijak zelan eukan bere arpegija!

Andik lasterera Benantzio'k bere etxerantz egin eban, gabeko amabijak ziran, da. Ixil-ixilik atepetik giltza eta-ra-ta, bere gelara zuzendu zan. Erantzi eta oian saŕtun zan iñoizko zaratarik ixilenian. Gau atan Eulali be, ezeban susmau, bere gelia uŕuntxu egon, be, ta.

Uŕengo egunian Eulali goiz-goxetik jagi zan, eta Benantzio'n gelara zuzendu. Ikusi ebanian Benantzio gustiz baltzitxuta ikaratu zan, eta "plaust" jausi zan oeian ganera laŕi aundi bategaz.

Benantzio itxaŕtu zan, eta bere emastia beian ganian konoŕta galduta ikusi ebanian gustiz estutu zan. Edozelan jantzi ebazan prakak eta alkondaria atzetik dingilizka ebala uŕten eban etxetik osalarijan bila.

Eŕi txikitxu aretan ezeguan osalaririk, eta Beŕmio'ra zuzendu biaŕa eban. Arin-arinka, oŕtosik, alkondaria atzetik dingilizka ebala, aŕpegi baltz-baltzagaz txiñelak Beŕmio'n ikusi ebenian, oratu eutsen, eta usterik zororen bat zala zoro etxera eruan eben.

Goiz atan bazan Beŕmio'n zeresana. Benantzio'k bere etxuriagaz txiñelak oratu aurian ume gustijak ikarau ebazan. Jakiñan ganera jasorikua zeŕ zan, bakiak berialaxe egin ziran. Bai Benantzio'k, galen edo eskaŕmentu edeŕa auŕerako aŕtu be. Oŕdutik auŕera Eulali ta Benantzio, zorijontzu be zorijontsu bixi ziran.

Ogoñope.

Nere senarra ez dator

Fan-Yun'en oleŕki baten euskeralbena.

Loreiako uŕin gozoak
usaindutzen dute aizea.
Ta zelai orlegi-gañean
landare politak
pil-pil eiten dute.
Etxe garbi txukun,
bakaŕti, otzean,
emazte gaztea
maŧasun-miñez itun dago.
Ta bere ezpain motelak dar-dar
mintzo-dagitela
itz minduok esaten ditu:
"Ezerk ez nau alaitzen! Dana
bukatu da... Nere senaŕa
ez datoŕ... ¡Ai! bai-dala guziz
mingaŕia nere bizia!
¿Udaste beŕian
zertarako ditut
loretxo politak
eta itxasaize ain gozoa;
Izadiak ematen diten
mosua... nere gogo gaxo
matea, samiñez, naigabez,
ilun-ilun baldin ba-dago?—Satarka.

Guzurti

Auŕerantzean ezixen auxe esango dautsogu "La Gacetatxu"ri. Bilbao'ko emakume gustijak alkaŕekin batzanduko ba'litxakez, be, izpaŕingi oŕek beste guzuŕ eleukiez esango.

Arañegun iñoskun: "Galdots Josulagunak lagunduko dautse euzko-aldunai." Eta esan euskun ori guzuŕ biribila zan. Belgika'n dago, ba, Galdoŕs Abea. Baña guzuŕti ezta kotxetau. Otxandiano'ko jaupari bati, be, basea jauŕti gura-ixan dautso. Albontsa Abeak lagunduko ei-dautse Doipurubarengana. Egunean gauza bat.

Izpaŕingi ori poztu biaŕ litxake aldun batzuk Doipurubari ikeŕtaldija egiŧen dautselako. Baña bai zera! Urkixo jauna ezta ixan ibiltaldi ori geŕtau dauna-ta. Antxiña, be, Palestina eta Roma'ra preparau ebazan ibiltaldi batzu. Eta min txaŕak diñuenez Urkixo jaunari etxakozan utsik geratu bere sakelak. Euzko-aldunen ibiltaldi ori be ber-berak geŕtau gura-ixango eban? Nok daki!

Atzo ta arañegun uŕutidazki asko jaso ei-ziran Roma'n. Bai ba, oŕegaz zirikatu gura dauz emeko eŕegetaŕ gaiztuak, berein uŕutidazki bialdu dagijezan eta fascistaŕak zerbait egin dagije. Ezer jazoten ba-yake eztira ondo ibiliko "La Gacetatxu"ren egileak. Aŕanopola! Ule batean ikututen ba-dautse, zer egin biaŕ dogun jakingo dogu, zaŕ ta gaste! Ezin supridu daikeguz olako dolofkerijak.

Zenbakijak

"Gacetatxu"ren ustez 60.000 autaŕki ixango dabez ezkeŕ-aldekuak. Eskumaŕak, ostera, 50.000. Abeŕtzaliontzat zer geratzen dan? Urkixo'ren kapelea! Eta kapela oŕegaz uŕun juango gara. Biaŕ ba Palestina'ragiño eta Enkartaziño'ko miatzetara!

Baña apostu bat egingo geunke. Eskumaŕak baño ogei mila autaŕki geyago bayetz loŕtu? Eta ezkeŕtaŕakaz dendun ixango gara. Bai orixe! Bost ez iru milarik eztauskube kenduko.

Oŕetarako zer egin biaŕ dogun? Lorik ez! Euzkotaŕ gustijak lanera jo biaŕ dogu. Lana lango mutilik eztago. Itzak axiak daruaz, baña lanak iraungo dira. Euzko-Alderdi Jeltzalia'ren asmua auxe ixan da beti: lana. Itz gitxi ta lan asko egin dogulako zorijonekuak gara

Kistarrok

España'ko Aldunetxian lagi-asmo bat atzaldu eben geure aldunak: Kistaŕ-Ikasbidiatzazkua. Lagidi-barnan bertan, be, Kistaŕ-Ikasbidia erakutsi eben, baña Ceda'ko katolikuak-eta lagi-asmo ori ostikoperatu eben. Baña Maŕuekos'en Talmud edo maomataŕen Ikasbidiak erakutsi dagijezan umiai, España'ko aldun katolikuak onaŕtu eben.

Euzkadi'ko umiak. Maŕuekos'ko maomataŕak baño txaŕaguak ete dira ba? Katoliku! Ixenaz etoŕiko yakuzan gixon oŕeik eztauke katolikutasunik. Bai zera!

Abere dontsuak

Ingelanderatik euzkeraturiko

Irakurgaia

Lenengo gaua

Garro'tar Bernarta M.

Murmurots bat entzun zan alde guztietan Leoiak ori esatean, eta eŕekatxuko aŕañak eurak bere, entzun izan bai'leuen, zapaŕt egin ebela uretan, iruditu yaken umeeri.

—Kistaŕdian beti izan dogu leku guk abereok, edo abere bazteŕtxoren bat—esan eban Leoiak;— baña, Godorika Deunak guretzako eginiko jauretxe au, lekurik maitegaŕiena da guretzat.

Bigurtu eban burua Leoiak eta gerizunetara begiratu eban. Beingoan igaŕi eben umeak Leoiak oaŕtu ebala eurak an egozana. Bilduŕ izan eben, baña Leoiak, maiŧe-maite oŕoe eginik, onan esan eban:

—Aŕotzak doguz geure aŕtean gaur gabeon. Kistaŕ umeak dirudie eta, antza, Godorika Deunak bialdu dituz gugana. Ondo etoŕiak, umetxook;—ganeratu eban auŕeko ankeaz abegi-onaren keñua eginik.

Andoni, bere aŕebatxoak beso banatan inguraturik, auŕeratu egin zan, eta gurkera bat egin ostean.

—Eskeŕik asko—esan eban. —Eztakit-zer dala-ta, iratzaŕtu egin naz, eta zerbaiten zaratea susmaurik leiora urreieran, naidan txori ikusi dodaz baratzean, batzaŕ egiteko-edo batu gura bai'liran. Onenbestez, nere aŕebatxoak bere iratzaŕtu egin dodaz ikusten etoŕteko, baña ez geunkean usterik bere onen batzaŕ andirik auŕkitu geinkeanik. Esango al dauskuzue zer jazo yatzuen?

Eta Leoiak ba-darantzutso:

—Oŕezkero, zuek zaree etxe onetara bizi izaten etoŕi diran umeak. Itz-emoten al daustazue, ene umeok, emen dagozan anaietxo txikaŕenerarŧekoak ere jagon eta aldeztu egingo dozuezana?

—Bai—esan eben umeak aldabatera; baña Andoni'k ba-diño ganera: —Arean, aŕañik bere ezin atxi daikedala esan gura ete dozu oŕegaz?

Iribaŕe egin eban Leoiak, eta gero:

—Zu baño jakintsuago gara gu. Eriotzea, guretzat, ibilbide labuŕ baten amaia baño ez da; eta gu guztiok, etoŕi garean lekutik joan beaŕ dogu atzera; ezerezetik ezerezera. Ez; ez dautsugu zuk esan dozunik eskatuten, Orube au igande auŕeko gauez gure egotegia dala eskutuan euki dagizuen baño; eta, zeuek al dagizuen ginoan, gure aŕteko txikienerarŧekoak bere, ez daitezala gose ez egaŕi izan zueri berba ezin egin dautsuegun aldietan.

—Jakina; itz-emoten dautsugu!

—Jezaŕi zaiteze, beraz, gure artean —esan eban orduan Leoiak—eta izan gaitean lagun on!

Andoni, itz aekaz azaŕituta, auŕeratu egin zan, eta Leoia eta ikutika ebilen Bildots baten aŕtean jezaŕi zan. Birkide'k, egazka jagiriko txori batzukana edatu zituzan eskuak, eta txoriak, neskatileáren inguruan egazkadatxo batzuk egin ostean, eskuetan jaŕi yakozan. Koletetxo, Idi zuriagana joan zan artez-artez, eta Idiak, burua neskatileagana jatzirik, musturŕa luzatu eutsan iguŕtzi egion.

—Ondo etoŕiak izan zaitezela—egin eban Leoiak—Luze eretxita bere ba-gengozan zuek lango ume maitagaŕiak etxe onetara etoŕi aŕte. Zuek baño lenagoko biztanleak zaaŕtxoak ziran, eta egunean-egunaen ikusten genduezanetarikoentzat on-onak izan aŕen, ez eben iñoiz jakin izan gu euren baratzean gauez batuten gineanik, naiz-ta eundaz urteak izan emen batuten gareana.

"Eundaz urtekoak baizen zaaŕ al zaree zuek?"itaundu eban Birkide'k.

—Ez dautsuet ori orain adierazo gura, ez zeunskedalako uleŕtuko,—erantzun eban Leoiak—Baña, ez egizue ardurarik izan. Gu Abere Dontsuak gara, eta alkaŕeri esateko ainbat gauza jakingaŕi izaten dogu. Noizik bein alkaŕegaz batuteko eta geure autuak eukiteko, geure leku bereziak doguz, eta Godorika Deunaren Orube au dogu batzaŕ leku oŕeetarik beñena, Gure batzaŕetara gu baño besterik bere etoŕi daiteke. Umeak, batez bere, etoŕi daitekez, baña gure aŕtean egoteko eta gure autu eta ipuñak entzuteko, benetan on eta maitagaŕi izan beaŕ dabe umeak. Abereak eta Deunak beti izan dogu alkaŕ maite, bai eurak gu eta bai guk eurak. Eta ba-al-dakizue zergaitik? Deunak izaten diralako gu abereok jaseko eratara maite izaten gakiezan bakaŕak.

(Jaŕaitzeko.)

Errijetatik

MUXIKA

AUTESKUNDIAK.—Ila bete baŕu ixango doguz auteskundiak. Lasteŕ jakingo dogu Madrid'ko Kortarako aldun-gayak noŕtzuk ixango diran be. Alderdi-ixen asko entzuten dira; espaňaŕ eta espaiñe-zalien Alderdi gustijekaz baña, "bloke" bi... egingo ei-dabez: "ezkertaŕak" eta "eskotaŕak". Ezkeŕ eta eskuma... alderdi bi diran aŕen baña... alderdi bi oŕeik jaun jakiŧun batek esan daunez irugaŕena... gauzarik onena... palta dabe... erdiko biotz zindua. Beraz, gu euzko-Jeltzaliok, ezkagoz ez ezkeŕakin, ez eskumakin... gu, erdi-erdijan Jel-bijotzian gagoz. Jel-Bijotz auxe ixango da, ba, euzko-abenda elburu zoruntsuratuko dauna. Jaun-Goikua eta Lagi-Zaŕa.

Ikuŕitz auxe da guk aldeztu biaŕ doguna, eta Jeltzale-aldun gayei..., euzko-odola dogun gustijok, geure autaŕkijakin gurenda loŕtu biaŕ dautsegue, geure Abeŕija aldeztuteko; Euzkadi geuriaren zorijona ixango dan zuzentza-aldez kementsu jokatu dagijentzat; "Azken-godotaŕa"i... eta... abaŕ... agiñak erakutsirik; lenguak egin daben lez.

Zintzo jokatu daigun; ba, Jel-bixitza eta Jel-erijotza ixan dagiguzantzat; beñola, Peŕando Amesketakuak "eskribauei" esan eutsen lez.

Peŕando amesketarra igande baten, elexara joyala, "eskribeu" bik erdijan aŕtu ei-eben, eta Peŕando zirikatu nairik, oni esan ei-eutsoen. "Adizazu, Peŕando, oraintxe berton ilko ba'ziñake. ¿nolakua litzake zure eriotza...?" Eta Peŕando'k beriala:

—¿Nere eriotza...? lapuŕ biren erdian il zan Jesu-Kristo'rena bezelakua, jaunak. Nolako bizitza, alako eriotza.

GEXORIK.—Saldunbide'taŕ Koldobika, "Erakatxo" basetxeko gure abeŕkide zintzua, Basurtu'ko Gexo-etxe nagusijan aurkitzen da; berarizko beibil baten, naikua txaŕtotxu eruan eben, baña, entzun dogunez, obarantz egiten asi ei-da-ta, poztuten gara. Osuan osaturik lenbaitlen zeure jayotetxe materatu zadixala biotz-biotzez dopaltzugu.

EUZKEL-IXENAK. — Gabikaetxebaŕia'taŕ Imanol Mirena eta Juaristi'taŕ Jone, senaŕ-emazte abeŕtzaliak ixan daben irugaŕen moŕozkotxuari, Imanol Mirena euzkel-ixen edeŕa imiñi dautsoe. Aita amabitxijak, Gabikaetxebaŕia'taŕ Anastasi eta Ausokua'taŕ Jone.

Sardui'taŕ Eŕupin eta Enbeita'taŕ Bingene senaŕ-emazte Jeltzaliak ixan daben seme jayopaŕija, Biŧoren euzkel-ixenagaz ugutzau dabe. (Ama-semiak ondo Jauna'ri eskeŕak). Sardui'taŕ Biŧoren eta Enbeita'taŕ Miren Itziaŕ, jayopaŕijaren osaba-ixekuak, besoetan aŕtu eben.

Zorijonak danori...
Ume ta guraso,
Mutilok ixan bediz...
Jel-gurendarako."

E.'taŕ K.

Oiz-mendi

Aspiazu'taŕ Xanti'ri.

Zeñen zuri zakustan gaur
Oiz'ko mendi maitia!
Betı edeŕ zaran oŕek
txukun dozu jantzia.

Zenbat ames umaroan
zure zugastietan!
Zenbat jolas, zenbat ames
zure zelaitxoetan!

Zenbat bidar Jainkoari
otoi zure barnean!
Zenbat baŕe zenbat negar
nik zurekin batean!

Ordun umetxu ninduzun
aurtxo eŕugabia.
Gauŕ gizonduta naukazu
gaizto-lotsagabia.

Zu baŕiz lengua zara
negu ta udaldian.
Orlegi jantzirik udan
zuri-negu-aldian.

Beitu eizu eŕukitsu
nire eŕi on, maitera.
Oin arte lez, zaindu gaizuz
bai ni eta bai bera.

Oiz-mendia, nire poza,
nire eŕi zaindaria.
Iraun beti oŕ zutunik
zaintzen Euzkal-eŕia.

Lenago lez jaso orain, be,
gure eskariak gora.
Zure bidez buaz neke
ta atsegiñak zerura.

Geŕitibar.

Gayak

OLETAKO TXAKURA

Oletako txakuŕa, ixenari ondo baño obeto erantzuten eutsana zan: bene-benetako txakuŕa.

Eta ixenaren gai zalako, bere sabela ase ta betetako baño etzan arduratuten.

Oletakua zan ixatez, baña beko Olatxu'kuakin be adizkide ixaten zan. Oletan sabelari emoteko jakirik ikusten ezebanetan, arto zatijen bat-edo, zeozertxu jausten yakenentz ikusteko, Olatxu'ra ostera batzuk egiten ebazan.

Egun baten, Oleta ta Olatxu basetxietan, beste egunetan baño igikunde geyago uartu eban: eskaratzetan su geyago; sutonduetan lapiko geyago; eskaratzetako mai-ganetan jaki geyago, ta abar.

—Gauŕ, iñoz egiŧekotan, ene sabel-ikoltxu au asebete biaŕ yuat—txakurrak oldoztu eban.

Eta bere sur-ziluak zabal-zabal imiñita, eskaratz bijetako usañak aŕtzen asi zan.

Txakuŕ sabel-andi maltzuŕa, bein goiko Oleta'ra ta bein beko Olatxu'ra, alde bijetako bazkarijaz amesak-ames egiñaz eten bako juan-etoŕijak egiten iñarduban goiz gustijan.

Onetan, bazkariŧarako orduba eldu zan. Eta Oletako txakuŕa, eguerdiko amabijak jo ebeñian, Oleta'ra juan zan.

Oleta'n baña maya gertau barik ikusi eban. Eta maltzuŕ-maltzuŕak, alakuak, bijetakua atrapetiaŕen, maltzuŕ gustijei soŕtu oi-yaken asmu berezi au soŕtu yakan: Oleta'n maya gertau ta bazkarija mairatuten eben - aŕtian, Olatxu'ra juan, eta an maya ebala uste ixan eban bazka... angua amaŧuta beriala Oleta... tubaz, Oleta'kua lasai-lasai...

Maltzuŕkerizko asmakixun... ña, okeŕ urten eutsoen: Oleta... roko laga ta Olatxu'kua jate... Olatxu'ra eldu-biŧaŕtian, Ola... karija janda idoro ebazan, ta...

Eta Olatxu'kua, Olatxu'ko... jan eutsala ikusi ebanian, O... bidiari eldu eutsan, eta Olatx... zoko ete-yakaneko bilduŕez... osuan arin bai arin Oleta'ra... asi.

Ariñeketeak-ariñeketa egin... txakuŕ gaxua, kanerdijan m... jan ebala, Oleta'ra eldu zan. B... andutxu, txakuŕ maltzuŕa eldu... Oleta'n bazkarija janda eg... ¡A lako zoritxaŕik! Alde bijeta... karija jango ebalakuan, ez ba... ez bestekua, bape jan barik... zan.

Maltzuŕkeriz alde gustije... jabetu gura dabenari, Oleta'ko... ari jazo ixan yaken zoritxaŕa... saŕi jazoko yako.

Bilbao'ko "Gacetatxu" atso... ŕa beintzat, Oleta'ko txakuŕa... bide-bijoŕak-ziaŕ dabilala esan... Au be, ba, bere sabel-ikola ase... asmoz, leku askotara elduten d... ri danentz, baña, beti berand... jan gura leuken lukainkea a... tuak jan oi-dautsa-ta.

* * *

Oleta'ko txakuŕari jazo yak... zokun negaŕgaŕija dala esan... be. Eta bere asmo gustijak o... urtenda bazkari barik geratu... kuŕ maltzuŕa, txakuŕ-ames... areŧatik osatuta etxe-txakuŕ... biuŕtuko zala.

Baña, bai zera. Maltzuŕa txa... yo ixan dan txakuŕa, txakuŕ-a... tijak okeŕetara urtenaŕen, ild... -zuluan saŕtzen daben eg... maltzuŕa ta ameslarija ixango...

Jazuak jazo ta gero, ona be... baten jazo yakana.

Oleta'n umetxu bat jayo za... txiñako oŧura zaŕari jaŕatuba... -ikustia egin zan.

Seña jayo ta gero, ama os... tik jagiŧen asten danian, se... ixan dan etxian "andra-ikustia"... yakan andrazkuen batzaŕa eg... Ikeŕtaldi ori egin ondoren, b... beria ordainduta, askari edeŕa... -dabe.

Andra-ikustia ixan zan egu... Oleta'ko txakuŕa, sukaldarijare... tik uŕun barik ibili zan.

Eta bizkoŕ ta begi-zoli ibili... kaldarija albora-begira egon... tian, andra-batzaŕera eruateko... uta eukan azpiletik, okela-tron... bat ostu eban, eta etxondoko... alde-egin.

Okela-zati aundi a agiñetatik... lizka ebala ibai-ertzeratu zan... rak be ezekijala, ibaiko ur ga... begira jaŕi zan. Eta ¡a alatza!... gaŕdenian, bera lako beste txa... ikusi eban, okela-zati aundija... ebala ikusi be. Eta beste txaku... lako okela zati aundija abuan... ikusi biaŕak emon eutsan a... aren aboko okelea kentzeko as... ungez, zaunka-egiŧeko abua... eban... Eta kokolo maltzuŕ b... ankeŕ zital ari, abuan eroyana... jausi yakan, eta bape barik g... Oŕa, oŕ, ostera be, Oleta'ko t... bere tripa ziŧaltxuba asebeteta... la barik.

Oneikaz gustijokaz be, baña... 'ko txakuŕa etzan asto-ganetik... "El genio y la figura hasta la... tura" esan oi-eban, ba, ta be... okeŕ eta bijoŕak-ziaŕ jaŕatu.

Ibai-eŕtzetik ibaiko ur ga... begiratutian ibai-baŕuban abua... okela-zatijaz ikusi eban txaku... unka egitiaŕen galdu ixan eba... aren oŕdia beraganduteko asmu... ra Oleta'ra biuŕtu zan. Baña... Oleta'n emon eutsoen okelea,... jateko baño, etxe-osteko ibaira... teko obia ixan zala jakixube. S... ri zuŕak, ba, azpilako okela... uaŕtu ebaneko, txakuŕ lapuŕari... eban sarija emoteko gertau za... txakuŕ maltzuŕa uŕeratu ya... auŕetik gertauta eukan eskoba... az emon eutsazanakaz, bizkar... ausita imiñi eban, uluka ta... atze-alde gustija tataŕezka eba... ra juateko gauza etzala...

¡Txakur maltzuŕa, zitala, be... ta etoi koldaŕa baxen gaxua... kaŕija...!

Oleta'ko txakuŕ maltzuŕare... tija irakuŕten dodan bakotxian,... 'ko Enao txaideko "Gacetatxu"... biuŕijaz gomutetan naz beti. A... uŕi ori be, uŕiñako matxiñadea b... la egin ixan eban guzuŕezko za... dian, musturŕak eta bizkaŕa be... geratu zan.

Eta orain, auteskundiak bide... egin eta egiŧen dauan guzuŕa ta... ezko nasteboŕasteko aŕto-opila... dala irabazten dauzan bizkaŕa... epeŕlandara edo akelaŕera juate... uza eztala imiñi biaŕ dabela... ¿Noiz zentzunera elduko dala,... ¡Iñoz bez...! "El genio y la figura... ta la sepultura".

Uribitaŕte'taŕ ...